

Omstreeks acht uur 's morgens van den genoemden dag, kwam voor de tweede maal tot mij de bisschop van Atrecht, vergezeld van een groot aantal priesters, en van lieden die men geestelijken noemt en anderen, naar dewelken ik geleid werd. Na de wederzijdsche begroetingen liet genoemde bisschop mij bij de tafel komen, en mij tegenover zich zitten; alle anderen waren in genoemde zaal rondom ons gezeten: Wij hadden een lang gesprek over de Mis en over het Avondmaal.

Bij al hunne methoden, die zij toepasten, bemerkte ik, dat zij een zeer groot verlangen hebben mij tot hen te trekken, en mij hun leer te laten goedkeuren, om vervolgens daarna te zegevieren, en de zwakken in het geloof te doen twijfelen, om hen de ware en oude leer te doen prijsgeven, welke ik hun gepredikt heb.

Hunne woorden waren de volgende:

DE BISSCHOP: Welnu, mijnheer Guy, sinds wij laatstelijk tezamen spraken, hoe bevindt gij u thans? Zijt gij altijd in eenzelfde staat en van eenzelfde gevoelen? Hebt gij niet gedacht aan de woorden die wij laatstelijk tezamen spraken?

GUY: Mijnheer, ik loof mijn God en Vader dat het Hem behaagt Zijn vaderlijk mededoogen over mij uit te strekken, mij op wonderbare wijze troostende en sterkende in mijn gewangenschap en mijn smarten, waardoor ik met mijn oogen kan zien en met mijn handen kan tasten de vastheid en trouw Zijner beloften; waarvoor ik Hem van ganser harte dank, Hem biddende om te volharden tot het einde mijns levens; en voor het overige ben ik steeds van hetzelfde gevoelen, en in denzelfden staat.

DE BISSCHOP: Hoe nu? Ik dacht u geheel veranderd te vinden, naar ik onlangs hoopte. Wilt gij u toesluiten en gesloten blijven ten opzichte van de waarheid? O, mijnheer Guy, mijn broeder en vriend, ik bid u, niet verhard te blijven in uw meening, en niet uw eigen oordeel te verkiezen boven het oordeel van geheel de kerk, en boven dat van zoovele geleerde personen, die vóór ons geleefd hebben.

Laatstelijk behandelden wij het offer van het lichaam en bloed van den Heere Jezus Christus in de Mis, van hetwelk de Ouden zeiden, dat het in gebruik is geweest in den tijd der Apostelen, die vaak zeiden: wij offeren, sprekende over de Eucharistie. Het is wonderlijk dat gij meer geloof in een leer, die zoo ongeveer sinds 40 jaar ontstaan is en door Oecolampadius en Caristadt, die er het eerst over geschreven hebben, is uitgewerkt en verbreid. Voorzeker, het schijnt mij toe, dat men veel meer geloof moet hechten aan de Ouden die zeggen dat de Eucharistie een offer is, dan aan de overigen van u, die het tegendeel beweren. Ik weet wel, dat gij mij zult antwoorden, dat de H. Paulus in de Hebreëen zegt, dat Christus zich maar éénmaal heeft geofferd; maar dan zal ik u antwoorden, dat hetgeen wij in de Mis doen, geen ander offer is dan dat, wat Hij al eens gebracht heeft; geenszins brengen wij er vandaag één en morgen weer één; het is altijd hetzelfde, dat wij brengen, maar niet op de wijze, waarop het aan het kruis gebracht is. Want daar is het gebracht als zoenoffer; maar wij dragen het op als priesters en uitvoerders van Zijn testament door de overdracht van genoemde verdiensten. En ik verwonder mij er over, dat gij zulks zoo vreemd vindt. Wij zeggen, dat wij Jezus Christus voor onze zonden aan God den Vader offeren. En biedt gij in uw Avondmaal niet Jezus Christus Gode aan voor uw zonden? Bidt ge Hem niet, dat Hij u de verdiensten van den dood en het lijden van Zijn Zoon toepasse? Mijnheer Guy, mijn broeder en vriend, ik verzoek u, u niet toe te sluiten en dicht te snoeren. Ik zoek uw heil en uw welzijn; ik wensch u alle goeds toe; ik ben geenszins bloeddorstig, maar ik ben iemand die met u alle zachtheid en deemoed wil gebruiken.

GUY: Mijnheer, ik weet niet welke hoop gij laatstelijk omtrent mij zijt gaan koesteren. Als gij gedacht hadt mij voor uw religie te winnen, dan kan ik daar niets aan doen; te meer daar ik denk dat ik u daartoe geen aanleiding heb gegeven, ten ware het slechts, dat gij dit hebt afgeleid uit wat ik gezegd heb (en ik zeg het nog heden), n.l. dat ik nooit stijfhoofdig geweest ben om tegen beter weten in gesloten te blijven. Maar dat indien men mij kan aantoonen uit het woord Gods, dat ik dwalende ben, ik dan geheel bereid ben om mij gewonnen te geven. Zoo dan tot op heden heb ik nog niets bemerkt van al wat ik gehoord heb dat hecht en stevig is om mij die beslissing te doen nemen, en het zekere voor het onzekere los te maken. Daarom verkeer ik met volle recht nog steeds in denzelfden staat, waarin ik zal blijven verkeerden, totdat gij mij door werkelijke getuigenissen van het woord Gods, het tegendeel zoudt kunnen aantoonen. Zoals ik het gezegd heb, ben ik niet stijfhoofdig; en ik verkies mijn oordeel niet boven het oordeel van de Kerk. Maar wel verkies ik terecht en met kennis van zaken de oude en oorspronkelijke Kerk, waarin de Apostelen alle dingen hadden geregeld volgens het voorschrift van Christus boven de kerk van onzen tijd, welke belast is door een menigte menschelijke overleveringen, en op een wonderlijke wijze van deze oude Kerk is afgeraakt. Terecht, zeg ik, houd ik me aan wat deze eerte door de Apostelen heeft ont-

vangen. Want tot die van Thyatire, die zeiden dat zij de diepe verleidingen van Satan niet kenden, zeide Jezus Christus in de Openbaringen, hoofdstuk 2, opdat zij zich zouden hoeden voor de valsche leer. „Ik zal geen andere lasten opleggen, alleenlijk houd die welke gij hebt, totdat Ik zal komen“. Hij zou zóó niet gesproken hebben, indien men zou hebben moeten aannemen alle nieuwigheden, die de Roomsche kerk uitgevonden heeft, en die zij dagelijks als goddelijke leer vooropstelt. Voorzeker ik heb geleerd de heilige en geleerde personen, die voor ons geleefd hebben, te eeren, maar in het bijzonder de Apostelen en Profeten, dat hun getuigenis zeker en ontwijfelbaar is.

Ten overvloede, wat het Misoffer betreft, waarvan de Ouden (volgens uw meening) zeggen, dat het in gebruik is geweest ten tijde der Apostelen, ik heb de Ouden gelezen, zelfs zij die het dichtst bij den tijd der Apostelen waren, maar ik herinner mij niet daarin ooit gelezen te hebben hetgeen gij zegt. Ik verzoek u, mijnheer, er een enkele op te noemen, die zoude gezegd hebben wat gij beweert, en gij zult mij stof tot overdenken geven. Ik weet wel dat Irenéus, bisschop van Lyon, die een der oudsten is na de Apostelen, in boek 4, hoofdst. 31, zegt dat wij aan God dingen aanbieden die van Hem zijn, wanneer wij steeds de gemeenschap en de eenheid van het vleesch en den geest prediken. Want wat betreft het brood dat van deze aarde is, hierbij gaat de roeping Gods vooraf, het is dan geen gewoon brood meer, maar Eucharistie, bestaande uit twee dingen, te weten aardsche en hemelsche, zooals onze lichamen wanneer zij de Eucharistie ontvangen, niet meer verderfelijk zijn, daar zij de hoop op de opstanding hebben. Derhalve offeren wij niet aan Hem, als aan iemand die behoefte aan iets heeft, maar als eer betuigende aan Zijne heerschappij, en tot heiligmaking der menschheid. Dat zijn de woorden van Irenéus, welke het brood des Avondmaals Eucharistie noemt, dat wil zeggen, dankoffer, ofschoon dit oneigenlijk is, want het is niet het dankoffer (zelve), maar het middel waardoor wij dank brengen. Temeer daar het een Sacrament is om God dank te zeggen voor Zijne weldaden, zooals Christus het heeft gedaan, ons het voorbeeld en het gebod gevende, om dit te doen, hebben de Ouden het bij dien naam genoemd, om aan te toonen, hoe dit Sacrament is ingesteld, en niet om er een offerande mede te brengen, en er het lichaam en bloed van Jezus Christus te offeren, aan God den Vader tot vergeving der zonden. Maar dit heilig Sacrament is ingesteld om dank te betuigen aan God voor het offer dat Hij eenmaal op het kruis gebracht heeft.

Zoodoende zegt Irenéus uitdrukkelijk dat wij aan God in dit sacrament offeren, niet als zonden wij Hem iets van ons zelve aanbieden (dit er aan toevoegend voor de tegenstelling) maar wij betuigen Hem dank voor Zijn gaven. Hierdoor toont hij duidelijk aan, dat hij hieronder niet verstaat, dat dit Sacrament een offerande zou zijn, waardoor wij het lichaam en bloed van den Heere tot vergeving onzer zonden aanbieden, zoodat het alleen een offer tot lof is, hetwelk gebracht wordt voor de ontvangst van alle weldaden Gods. En de naam Eucharistie, d.i. dankoffer, aan het brood gegeven, toont welk offer men ermede bracht. En inderdaad het Avondmaal is niet ingesteld om daardoor het lichaam en bloed van Jezus Christus aan God den Vader te offeren, maar opdat het lichaam en bloed van den Zoon Gods ons worde geboden tot spijs en drank onzer zielen. En vervolgens, opdat wij voor zulk een weldaad een lof- en dankoffer zullen brengen. Want men gaat niet tot deze heilige tafel om iets aan te bieden en te geven aan God die aan niets behoefte heeft, maar wij armen en behoeftigen komen om te nemen en te ontvangen hetgeen God er ons aanbiedt en schenkt. Verder is het Hem aangenaam de gave tot lof, die wij Hem aanbieden, te ontvangen. Dat is nu wat deze heilige persoon Irenéus zegt. Maar wat heeft dit met de Mis uit te staan? Zeker niets, eerder het tegendeel.

Bijgevolg, mijnheer, indien gij een der Ouden kunt aanhalen, die ten tijde van de Apostelen geleefd heeft, die zou gezegd hebben dat de Apostelen het lichaam van Christus offerden, of, dat wij het lichaam des Heeren tot vergeving der zonden bij het Avondmaal offeren, dan zoudt ge mij een bijzonder genoegen doen hem mij te willen noemen, want ik heb ijverig Irenéus, Justinus, Tertullianus en Origines, die de oudsten zijn, gelezen. Maar ik heb niets gelezen van wat gij zegt. Verder daarna zegt gij, dat ik mij veeleer vasthoud aan Oecolampadius, of Caristadt, die ongeveer 40 jaar geleden hebben geleefd. Wel weet ik dat er één groot dienaar Gods geweest is, te weten de eerste, van wien niet moet worden aangemerkt, dat hij een nieuwe leer zou verkondigd hebben, leerende alle dingen in de Kerk te doen, zooals de Apostelen het hadden geleerd in de oorspronkelijke kerk, en afstand te doen van alle nieuwigheden, welke de menschen hadden uitgevonden; een zoodanig man, zeg ik, moet niet aangemerkt worden als de stichter van een nieuwe leer, niet meer dan de Profeten, de Koningen, dan Joas, Ezechias en de anderen, die de afgodendienst hebben uitgeroeid en de oude leer weer hebben ingevoerd. Wat betreft hetgeen gij zegt, dat men

eer geloof moet schenken aan de Ouden dan aan ons overigen, die zooveel honderden jaren na hen zijn gekomen, ik beken het van ganser harte, dat men eerder hen moet gelooven dan u, de overigen. Ons dispuut gaat daarover, dat ik zeg dat ik mij houd aan de oude leerwijze die de oorspronkelijke Kerk ontvangen had. En gij zegt daarentegen, dat ik de doctoren moet gelooven, die zooveel honderden jaren na de Apostelen zijn gekomen, dewelke eene geheel nieuwe en den Apostelen onbekende leer hebben onderwezen, als de transsubstantiatie, welke op het concilie van Lateranen door paus Innocentius III is uitgevaardigd en door hem aan de apostolische geloofsbelijdenis als dertiende geloofsartikel is toegevoegd, slechts driehonderd jaar geleden; en andere soortgelijke nieuwigheden. Gij zegt dat gij Jezus Christus in de Mis offert als dienaar Gods, en door overdracht van verdiensten. Straks zal ik u nauwkeuriger antwoorden, alleenlijk zeg ik u op het laatste punt van uw toespraak, dat is, dat gij vraagt of wij niet in ons Avondmaal Jezus Christus offeren: Voorzeker, wij offeren Hem niet, maar God biedt Hem ons aan tot onze geestelijke spijs. Derhalve, mijnheer, ik verzoek u, als gij een getuigenis hebt, dat de Apostelen het Avondmaal een offer zouden genoemd hebben, of dat zij gezegd zouden hebben, wij offeren Christus aan God Zijn Vader op, of dat een der oudste Doctoren zoo zou gesproken hebben, dat gij hem mij mededeelt.

TH. DELLEMAN.

OPVOEDING EN ONDERWIS

„Ik wou dat vader mij vroeger een beetje beter aangepakt had“.

Wij kunnen er ons in verheugen, dat de menschheid voortdurend bezig is, opvoeding en onderwijs van de jeugdige menschheid te verbeteren, maar wij mogen geen oogenblik vergeten, dat ieder, die daarbij aan het woord komt, zich laat leiden door zijn beginselen. En daarom moeten we wel toezien, of die beginselen naar het Woord Gods zijn.

Zoo las ik dezer dagen nog eens, dat men zich niet bij de opvoeding der kinderen, ook niet bij het onderwijs aan hen, mag bedienen van vrees-aanjaging of bedreiging, dat men de kinderen ook niet mag laten hopen op een belooning, om daardoor het gehoorzamen gemakkelijker te maken en dat men allermint dwang mag uitoefenen en vooral niet door lichamelijke tuchtiging het kind mag afhouden van het kwade en brengen tot het doen van het goede.

Nu zijn deze dingen eigenlijk niet nieuw. Alle eeuwen door zijn er mannen opgestaan, die ontkenen, dat de zonde leeft in het hart van ieder mensch, ook van ieder kind. En dan kan men komen tot gedachten, als boven zijn aangegeven.

Ook weer in onze dagen worden ze met klem van redenen aangeprezen. Laten we eens zien, in hoeverre wij er ons mee kunnen vereenigen.

Men moet het kind niet terughouden van het doen van het verkeerde door bedreiging. De vrees voor straf zal het kind wel weerhouden, maar dan is het kwaad in het hart toch eigenlijk reeds gedaan en dan zou men slecht, een uitwendige gehoorzaamheid hebben gekweekt, zoo beweert men. Nu gaan wij er wel mee akkoord, dat een goede daad, die uit volle overtuiging wordt gedaan, meer waarde heeft voor de vorming van het karakter dan iets wat men laat uit vrees voor straf. Maar wij moeten naar de Schrift aanvaarden, dat het kind van nature het kwade liever heeft dan het goede. „Geneigd tot alle kwaad“. Dat maakt men met redeneeren, zelfs met goede voorbeelden niet anders. Wie de menschen kent, weet, dat velen niet verkeerd doen, omdat ze niet beter weten, maar omdat ze den krachtigen wil missen, het kwaad te weerstaan. Van kinderen geldt dat precies zoo. En nu komt God in Zijn leiding van Zijn volk Israël juist veelvuldig met bedreiging van straf, wanneer dat volk niet houdt de wegen des Heeren. Dat kan veel kwaad voorkomen, inperken en het is niet duidelijk, waarom ook wij bij de opvoeding van onze kinderen van dit middel geen gebruik zouden maken. De heele geschiedenis van de menschheid is daar, om duidelijk te maken, dat het kwade naar het woord van den Apostel Paulus ons zelfs bijligt, wanneer wij het goede willen doen.

Precies hetzelfde geldt van de tweede overweging, dat we geen beloften en belooningen mogen gebruiken. Zeker, het staat hooger, wanneer wij het goede nastreven, omdat het goed is, maar in de bedeeeling der zonde staat de mensch, laat staan het kind, maar zeiden op het hooge standpunt. Wij struikelen allen dagelijks in vele dingen. En nu willen wij, die de opvoeding der kinderen begeren te leiden in de banen der Heilige Schrift, van de onmacht van den mensch geen oorkussen maken. Integendeel, wij onderwijzen aan het kind reeds vroeg de verantwoordelijkheid voor eigen daden, de Heere zal rekenschap vragen

van alle we dachten des van het loo steun biede Hoe spant l het toegezez wordt de g levensgewoo

Eindelijk om in de dwang zou het is beter werk spont geen dwang het is de en men niet bij bij het onde aantal leerli een beetje k wel eens de mij vroeger

Neen, wij met deze r boek De H. zels van te paedagogiek resultaten ge te gaan. Ee op eigen b van die jon niet gezond niet den ma vindt dien zullen wij Gr.

Het maan artikel „De in D. W. L. gen maakt ov ook te klagen kerken:

Volledigh op: dat ont reeds veel bundel: deed aan ding van l dat deze droeg, zich eniging te dat de d dracht gek gelegenheid a a n d e l bundel bij dat onze haar teleu van Amste aanbieding dat deze klaarde, d „naar hun daan;

waarop naar Fran standighede het deput van deput on will w beantwoor

Wij weten vaardigd is, tusschen „ory eeredienst te

De „N. Ros Ned. Herv. E

H

Buitensta van de k wereld ver staan tege volgens so bij de tot s menten va licht verm. zware gesc men uit d druk, dat zij de kwes of door ee toorn Gods Het zijn Wolffenspe dergelijke stellen. De stellen hij „thans nog komen. Da stemmen. is“, aldus nige ds B